

Gaudeamus igitur! ...ascultând Cvartetul de coarde „Gaudeamus”.

A constituit o mare bucurie, a suscitat un interes aparte faptul că programul din acest an al Festivalului Meridian a inclus participarea unei formații instrumentale pe care, cu drept cuvânt, o putem considera ca fiind tradițională, anume cvartetul de coarde. Cvartetul brașovean *Gaudeamus* este o asemenea formație care, iată, pe parcursul a trei decenii de continuă activitate, îmbină cultura tradițională a cvartetului clasic cu momentele semnificative privind evoluția formației, a genului însuși de cvartet de coarde, atât în secolul XX cât și în perioadele actuale.

Căci observând cu atenție performanța recentă a celor patru muzicieni în Aula Palatului Cantacuzino, poți realiza temeinicia asimilării culturii cvartetului clasic în ce privește coeziunea de acțiune, omogenitatea sonorității de ansamblu, dinamica acesteia, funcționalitatea raporturilor timbrale.

Data fiind alegerea titlurilor, programul susținut de muzicienii brașoveni nu s-a situat pe direcția prospectării

unor soluții experimentale în materie de disponibilități ale formației; s-a urmărit evaluarea felului în care posibilitățile cunoscute ale formației pot valorifica unele aspecte ale gândirii muzicale actuale, cele atașate valorilor umaniste pe care le întâlnim în secolul XX, pe care le dezvoltă marile personalități ale epocii.

Două au fost lucrările care, din motive diferite, mi-au suscitat în mod special interesul. Mă

simt atras, într-un anume fel apropiat, de zona spirituală pe care o frecventează și o împlinește compozitorul Ulpiu Vlad. Cvartetul pentru corzi al domniei sale, lucrare sugestiv intitulată *Prin sunetele florilor albastre*, creează o lume a meditației înseninate în care tensiunea gândului determină interogații subtile, revelate în suprapuneri polifonice de o uimitoare sensibilitate; iar aceasta de o manieră în care transparențele timbrale se luminează într-o viziune muzical-poetică extinsă. Să fie, oare, vorba de un post-impresionism situat în actualitate, în urma experienței oferite de Olivier Messiaen? Poate.

Cu totul diferit în privința viziunii sale asupra menirii operei de artă, compozitorul israelian Menachem Zur, dezvoltă pe parcursul episoadelor celui de la 3-lea Cvartet, o gândire structurală de mare coerență, o construcție temeinic constituită. Claritatea acțiunii componistice definește stabilități ale secțiunilor lucrării susținute de evoluții consistente într-un anume fel apropiate unei gândiri simfonice, bine fundamentate. Este motivul care mă face să apreciez acest demers componistic ca fiind apropiat de gândirea de tip constructiv dezvoltată cu mai bine de un secol în urmă de Paul Hindemith sau, în sens diferit, de Béla Bartók.

prin transpoziție, ca sămburi explozivi ieșiți din cutia Pandorei și proliferant roșiți în sensul umbrei și al multiplicității discordante. Maniera ostentativă în care aceste module muzicale divergente sunt alăturate și metamorfozate, ca și cum compozitorul ar fi ales și reîmbinat în moduri contradictorii câteva cioburi din trecute timpuri și capodopere făcute țândări, impresionează cu atât mai profund, cu cât tot cvartetul pare astfel să nu se ipostazioze în altceva decât într-o consecventă demonstrație a unui adevăr alternativ care, din perspectiva obișnuinței de a considera autenticitatea glasului componistic drept un rezultat al purității stilistice, a părut pentru multă vreme prea puțin plauzibil. Anume, saturând textura întregii lucrări cu aluzii la diverse maniere muzicale (precum imitațiile și canoanele din prima parte sau, în a doua parte, valsul-scherzo tipic pentru secolul XIX) și reușind în același timp să se păstreze el însuși în modalitatea personală de orientare și antrenare cinetică a acestui eterogen flux muzical, Schnittke oferă o magistrală demonstrație a faptului că o asemenea flagrantă și stridentă juxtapunere de stiluri posedă nu doar savoarea piperată a expresivității produse de încrucișarea și hibridizarea amprentelor, ci poate să capete coerență și capacitate de emoționare, în aceeași măsură în care s-a stabilit că se putea în vechea logică creatoare a omogenității și clarității stilistice. Pe scurt, e vorba despre o întrupare-etalon a polistilismului practicat de Schnittke, binemeritându-și locul deținut între cele mai cântate lucrări muzicale din repertoriul produs după 1945. Eu unul m-am bucurat cu atât mai mult că lucrurile s-au aranjat în ceea ce mă privește astfel încât să am ocazia de a stabili un prim contact cu o astfel de capodoperă nu prin intermediul înregistrărilor,

cum epoca de față face să se întâmple de regulă, ci pe viu, prin mijlocirea ansamblului *Profil* și a interpretării sale ce a avut din plin proprietatea de a te ține cu suflul la gură. De altfel, mi-am dat seama că am luat parte pentru prima oară la un recital de cvartet de coarde, ceea ce, îmbinat cu aerul de „rezervație culturală” creat de audiența specializată întrunită în rafinată restrângere spațială a Aulei din Muzeul „George Enescu”, inevitabil m-a trimis cu gândul la începuturile senine ale acestui sofisticat și cerebral gen muzical, când gentlemenii amatori făceau muzică în mod amical, ca și cum ar fi discutat de pe poziții egale, fie subtili și serioși, fie puși pe calambururi, ca „patru persoane raționale conversând”, după cum Goethe avea să pronunțe atât de memorabil mai târziu. De atunci, desigur, multe s-au schimbat. Nu le mai descriu. Doar conchid observând că, în pofida sublimei preponderențe a dezinteresului public pentru o atât de introspectivă și intimă artă precum cea a cvartetului de coarde, recitaluri precum cel din 16 noiembrie demonstrează totuși că ceea ce a început ca o muzică a prietenilor continuă să își aibă prietenii ei devotați, atât în rândul ascultătorilor, cât și în acela al compozitorilor și interpreților.

Vlad VĂIDEAN

Recitalul muzicienilor brașoveni a oferit în debutul acestuia cel de al 3-lea Cvartet al compozitorului Vladimir Beleaev, muzician format în instituțiile muzicale de la Chișinău; ...o lucrare de temeinică elaborare cvartetistică; ...scriitură densă condiționată de o densitate a expresiei ce face trimitere la un anume tip de expresionism pe care îl dezvoltă școala componistică rusă de la Șostakovici și până – iată – în vremea din urmă.

Trebuie apreciat, pentru cei patru membri ai cvartetului *Gaudeamus*, pentru violonistele Lucia Neagoe și Raluca Irimia, pentru violista Leona Varvarichi și violoncelistul Ștefan Neagoe, pentru domniile lor, cele trei decenii de continuă ființare în domeniul muzicii de cameră, a cvartetului de coarde, se constituie într-o experiență cu totul remarcabilă în domeniul genului, unul dintre cele mai pretențioase, mai extinse din întreaga istorie a muzicii din ultimele două secole și jumătate. Au pornit împreună din perioada studiilor universitare, la Iași. Au beneficiat de îndrumările membrilor Cvartetului *Voces*, fiind orientați pe direcția unui profesionalism ce pune în lumină atât spiritul cât și litera partiturii. Concertele susținute în țară, turneele europene numeroase, stagiile de pregătire susținute în compania unor somități ale cântului cameral, cum sunt, spre exemplu, membrii celebrului Cvartet *Alban Berg*, au constituit împreună trepte importante pe drumul pretențios al profesionalismului de înaltă clasă. Au fost adoptați cu entuziasm, de Filarmonica brașoveană, loc în care îmbogățesc prioritar zestrea culturală-artistică a instituției, a locului. Aș spune că, acum, în acest caz, prospețimea tinereții se dovedește a fi întremată de maturitatea unei abordări cvartetistice cu totul remarcabile.

Dumitru AVAKIAN

Seducția sonurilor electroacustice

Concertul de muzică electronică din cadrul Festivalului Internațional *Meridian* din acest an (ajuns, în mod meritoriu, la cea de-a XII-a ediție a sa), găzduit de Studioul de Operă și Multimedia al U.N.M.B., desfășurat la o oră destul de târzie (pentru mijlocul lunii noiembrie), a propus publicului (prezent, din păcate, în număr restrâns, dar presărat cu câteva personalități ale muzicii noastre) un program cu adevărat atractiv prin diversitatea estetică și stilistică.

Debutul a fost un spectacol în sine, un moment artistic sincretic memorabil: „<<Evadare>> pentru doi dansatori și mediu electroacustic” – autoarele fiind compozitoarea Maia Ciobanu și coregrafa Liliana Iorgulescu, aceasta din urmă însușindu-și, ca de multe alte dăți, și partitura de interpret pasionat și dedicat dansului contemporan românesc, evoluând în tandem cu *Andreea Duță*. Mediul electroacustic a avut la bază un inspirat colaj de fragmente decupate din lucrările „*Pian excesiv II*” și *Concert pentru clarinet și orchestră de coarde*, material ofertant pentru coregrafie, realizat cu sensibilitate și măiestrie de Maia Ciobanu. Cu un prolog pianistic metalizat, percutant, alert prin scriitura tip *toccata* adoptată, prin amplitudinea deschiderii registrelor și atingerea unor noi dimensiuni sonore, autoarea a creat spațiul ideal și starea propice intrării în scenă a clarinetului solist și, pe un alt palier, al soliștilor dansatori. Partitura clarinetului este una complexă, spectaculoasă, fascinantă, desfășurată pe un

fundal ritmic pregnant, ostinat, preluat de sunetul cald al orchestrei de coarde, profil ritmic ce constituie liantul perpetuu al mișcării scenice – asemenea un inedit *punctus contra punctum* al sunetului cu gestul/dansul. Ce a rezultat? O coregrafie excelentă, exploatând universul complex al relațiilor între individualități care încearcă să-și găsească un spațiu comun; un moment artistic absolut remarcabil, în care muzica și dansul s-au armonizat, completat, echilibrat, potențat în mod atât de firesc, expresiv, convingător, într-o subtilă stare de grație. Finalul a rămas deschis prin cel puțin o întrebare : e vital să evadăm din cifra simbolică 2, când acel 2 nu înseamnă, în esență, Unu?

Digital Birds, al doilea moment din program, reprezintă una din lucrările unanim apreciate ale autorului ei – Călin Ioachimescu (un împătimit al genului), dar și ale creației autohtone din același registru. Piesa a fost prezentată în mai multe festivaluri naționale și internaționale și selectată spre a fi difuzată în cadrul inaugurării instalației de muzică electronică „*Dark Room*

Imagine din spectacolul <<Evadare>>

Auditions/Innersound International” New Arts Festival/Black Box, 28-31 august 2013. Atunci, ca și acum, a impresionat înmănunchierea simfonică a cânturilor păsărilor, în care au fost îmbinate magistral diferitele tipuri de cânturi (cântul-chemare, cântul-semnal, cântul-ritual, cântul reprezentând principiul melodic însuși), toate acestea fiind redimensionate prin diversitatea fascinantă a timbrurilor și intensităților oferită de mediul electroacustic, și plasarea lor într-un spațiu infinit (perceput ca vibrație fundamentală, cosmică).

NPFAI.3 aparținând compozitorului grec *Dimitri Voudouris*, este o lucrare în care autorul surprinde publicul prin aducerea în prim plan a efectelor timbrale digitalizate aparținând unui exotic instrument de percuție – marimba africană. Pornind de la aceste efecte insolite, el concepe un univers electroacustic mozaicat, cu elemente specifice culturii muzicale în care acesta se înscrie ca instrument tradițional. Fresca sonoră pare să calchieze spații cultural-artistice virgine, tulburător de frumoase prin puritatea lor nealterată și, prin aceasta, prin unicitatea lor. Voudouris, stabilit în Africa de Sud, realmente subjugat de impresionanta paletă timbrală a acestui instrument, îi dedică lucrarea, îmbogățindu-i și nuanțându-i în manieră personală, originală, spectrul timbral, făcându-ne părtași la această irezistibilă experiență muzicală electronică.

„*Lunenburg soundscape*” de Cătălin Crețu (lucrarea e cunoscută și în varianta audio-video), e un peisaj sonor